

Život rané církve (Sk 2–5)

Texty na tento týden

Sk 2,42–47; 3,1–26; 4,1–37; 5,1–42

Základní verš

„Každého dne pobývali svorně v chrámu, po domech lámali chléb a dělili se o jídlo s radostí a s upřímným srdcem. Chválili Boha a byli všemu lidu milí. A Pán denně přidával k jejich společenství ty, které povolával ke spáse.“ (Sk 2,46.47)

Vědomí blízkosti Kristova návratu bylo v rané církvi velmi silné. Ježíšova odpověď na otázku související s obnovou království sice nepřinesla žádný konkrétní časový údaj (Sk 1,6–8), ale mohla být pochopena tak, že vše závisí na seslání Ducha svatého a završení poslání, kterým Pán pověřil své učedníky. Když tedy přišly Letnice, první věřící měli pocit, že se vše naplňuje – přijali Ducha a zvěštovali evangelium celému světu. Ne že by apoštolové opustili Jeruzalém a vydali se do světa, ale svět přišel za nimi (Sk 2,5–11).

Jedním z důležitých znaků bylo, že se raná církev velmi rychle odpoutala od pozemských statků. Učedníci si uvědomovali krátkost času, proto prodávali svůj majetek a zcela se oddali zkoumání Písma a prožívání vzájemného společenství. Zároveň vydávali svědectví o Ježíši – byť zatím jen v Jeruzalémě. Společné prožívání víry se rozrostlo i na vzájemnou péči o potřeby druhých – zejména chudých. Brzy se však objevily nečekané problémy, které mohly způsobit v církvi rozkol. Díky Božímu zásahu se však podařilo zachovat ohroženou jednotu církve. V té době se učedníci začali setkávat i s prvním projevy nepřátelství a odporu. Ale i uprostřed těchto problémů zůstávala jejich víra neochvějná.

V naší lekci budeme studovat počáteční období existence křesťanské církve, její praktický život, vztahy a službu.

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Učení a společenství

⁴⁴Všichni, kteří uvěřili, byli pospolu a měli všechno společné. ⁴⁵Prodávali svůj majetek a rozdělávali všem podle toho, jak kdo potřeboval. (Sk 2,44.45)

³²Všichni, kdo uvěřili, byli jedné mysli a jednoho srdce a nikdo neříkal o ničem, co měl, že je to jeho vlastní, nýbrž měli všechno společné. ... ³⁴Nikdo mezi nimi netrpěl nouzi, neboť ti, kteří měli pole nebo domy, prodávali je a peníze, které utržili, ³⁵skládali apoštolům k nohám. Z toho se rozdávalo každému, jak potřeboval. (Sk 4,32.34.35)

Osobní studium

Poté, co Lukáš popsal události spojené se sesláním Ducha svatého o Letnicích, soustředil se ve svém vyprávění na charakteristiku života církve v Jeruzalémě: „Vytrvale poslouchali učení apoštolů, byli spolu, lámali chléb a modlili se.“ (Sk 2,42) Zdá se, že tyto čtyři činnosti se dají rozdělit na učení a společenství. Podle verše Sk 2,46 se učení uskutečňovalo především v chrámu a vzájemné společenství hlavně v soukromých domech.

Chrámové nádvoří bylo obklopeno krytým sloupovým, v jehož prostorách se často odehrávalo rabínské vyučování. Věřící křesťané se věnovali tomu, co učili apoštolové. To naznačuje, že dar Ducha je nevedl jen k jakémusi nekonkrétnímu rozjímání, ale k intenzivnímu studiu pod vedením apoštolů. Věrohodnost učení apoštolů dokazovaly zázraky a znamení, které se skrze ně staly (Sk 2,43).

Duchovní společenství bylo dalším rozlišovacím znakem zbožnosti raného křesťanství. Věřící prožívali společný čas nejen v chrámu, ale i ve svých domovech, kde společně jedli, slavili Večeři Páně a modlili se (Sk 2,42.46). I prostřednictvím každodenního společenství a oslavy Boha křesťané vyjadřovali svou naději v brzký Ježíšův návrat, který měl nejen ustanovit slíbené Boží království, ale také obnovit Ježíšovo společenství s učedníky (Mt 26,29).

Setkávání v domech učedníků hrálo v životě rané církve klíčovou roli. A přestože se věřící nadále účastnili obřadů v chrámu (Sk 3,1) a soboty podle všeho trávili v synagogách se svými židovskými spoluvěřícími (Jk 2,2), vše podstatné, co budovalo jejich křesťanský život, se odehrávalo v domovech.

Co tvořilo podle úvodních veršů podstatu společného prožívání víry prvních křesťanů? V čem spočívá podobnost a v čem jsou rozdíly při porovnání s prožíváním víry ve vašem společenství?

Učedníci se ve víře v blízký konec rozhodli, že nebude až tak důležité, kdo co vlastní. Z kontextu se nezdá, že by se svého majetku zcela „zbavili“, ale nepovažovali jej už za něco, co je jen jejich vlastní (Sk 4,32), ale vítali možnost, že mohou posloužit i dalším. Neměli se proč obávat zítřka, protože sám Mesiáš se ve svém království o jejich potřeby postará (L 22,29.30). To, že měli prostředky společné, jim pomáhalo prožívat hlouběji vědomí jednoty. Kromě toho se takový postoj stal úžasným příkladem křesťanské štědrosti.

Aplikace

Jak se projevuje tvá štědrost vůči lidem, které ti Bůh poslal do cesty?

Podstata evangelia

¹²Když to Petr viděl, promluvil k lidu: „Muži izraelští, proč nad tím žasnete a proč hledíte na nás, jako bychom svou vlastní mocí nebo zbožností způsobili, že tento člověk chodí? ¹³Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův, Bůh našich otců oslavil svého služebníka Ježíše, kterého vy jste vydali a kterého jste se před Pilátem zřekli, když ho chtěl osvobodit. ¹⁴Svatého a spravedlivého jste se zřekli a vyposlali jste si propuštění vraha. ¹⁵Původce života jste zabili, Bůh ho však vzkřísil z mrtvých a my jsme toho svědky.“ (Sk 3,12–15)

Osobní studium

Ve Sk 3,1 čteme o tom, jak Petr a Jan přicházejí ve tři hodiny do chrámu k odpolední modlitbě. Mimo jiné to naznačuje, že minimálně na začátku mělo křesťanství stále židovský charakter. Apoštolové tedy nechodili do chrámu jen vyučovat nebo vést lidi ke Kristu. Petr a Jan byli židé, a proto byli stále oddaní židovským náboženským tradicím (Sk 20,16; 21,17–26). Při této konkrétní příležitosti udělali ohromující zázrak (Sk 3,1–10), který dal Petrovi opět možnost kázat evangelium.

Přečti si text Sk 3,12–26. Které z Petrových myšlenek považuješ za nejdůležitější? Proč? V čem byly aktuální pro jeho posluchače? V čem jsou aktuální pro dnešek?

Kázání rané křesťanské církve charakterizovalo pět základních myšlenek: Ježíš byl trpící Mesiáš (Sk 3,18); Bůh ho vzkřísil (Sk 3,15); Ježíš byl oslaven v nebesích (Sk 3,13); Ježíš přijde znovu (Sk 3,20) a důležitost pokání a obrácení v souvislosti s odpuštěním hříchů (Sk 3,19).

Apoštolové se stále nacházeli v židovské kultuře. Lidé, kterým kázali, nemuseli měnit své náboženství, ale prožít obrácení v souladu s novozákonním poselstvím, tou dobrou zprávou pro každého člověka. Jako součást Božího lidu měli přijmout Mesiáše a prožít znovuzrození, které následuje po skutečném přijetí Ježíše.

Ačkoliv se dnes naše zvěstování evangelia odehrává ve zcela jiném společenském a kulturním kontextu, jeho podstata je stále stejná: Kristus zemřel za naše hříchy, byl vzkříšen a přijde znovu. Znamená to, že naše záchrana spočívá v něm. Dokonce i v kontextu poselství tří andělů ze Zj 14. kapitoly musí být centrem naší zvěsti Ježíš Kristus – ukřižovaný, vzkříšený, ten, který přijde znovu.

„Ze všech, kteří se hlásí ke křesťanství, by měli právě adventisté sedmého dne nejvíce vyvyšovat Krista před světem. Hlásání poselství třetího anděla nás vede k představení pravdy o sobotě. Spolu s ostatními pravdami máme hlásat i tuto pravdu. Ale nesmíme přitom opomenout to nejdůležitější a nejkrásnější – Ježíše Krista. Právě na Kristově kříži se setkala milost s pravdou; spravedlnost a pokoj se políbily. Hříšník se potřebuje vždy znovu podívat na Golgotu a s upřímnou vírou dítěte musí důvěřovat Spasitelovým skutkům, musí přijmout jeho spravedlnost a uvěřit v jeho milost.“ (GW 156.157)

Aplikace

Jak bys vysvětlil podstatu evangelia člověku, pro kterého je náboženství jen „opiem lidstva“? Jaké praktické důsledky má pro člověka skutečnost, že mu bylo odpuštěno?

Růst nepřátelství

⁹Když nás dnes vyšetřujete pro dobrodiní, které jsme prokázali nemocnému člověku, a ptáte se, kdo ho uzdravil, ¹⁰vězte vy všichni i celý izraelský národ: Stalo se to ve jménu Ježíše Krista Nazaretského, kterého vy jste ukřižovali, ale Bůh ho vzkřísil z mrtvých. Mocí jeho jména stojí tento člověk před vámi zdrav. ¹¹Ježíš je ten kámen, který jste vy stavitelé odmítli, ale on se stal kamenem úhelným. ¹²V nikom jiném není spásy; není pod nebem jiného jména, zjeveného lidem, jímž bychom mohli být spaseni. (Sk 4,9–12)

Osobní studium

Netrvalo dlouho a u některých náboženských představitelů v Jeruzalémě vzbudil růst církve nevoli a nepřátelství. Hlavní odpovědnost za chrám v Jeruzalémě měl velekněz a jeho spolupracovníci, z nichž většina patřila do skupiny saduceů. Velekněz předsedal i židovské veleradě – sanhedrinu, kde měli většinu právě saduceové. Jelikož saduceové nevěřili ve vzkříšení, nesmírně je znepokojovalo Petrovo a Janovo učení o tom, že Ježíš vstal z mrtvých. Chrámová stráž je proto zatkla a posadila na noc do vazby. Následující den měli být předvedeni před veleradu (Sk 4,1–7).

Přečti si Sk 4,1–18. Jak rozumíš Petrově odpovědi na otázku: „Jakou mocí a v jakém jménu jste to učinili?“ Proč je otázka autority (neboť o ni tu jde) v náboženském životě tak důležitá? V čem a proč se podle tebe členové velerady cítili ohroženi?

Zpochybnění autority, které vznesli židovští náboženští představitelé, naznačuje obavu o vlastní moc. Petr prohlásil nejen to, že zázrak uzdravení provedli v Ježíšově jménu, ale přidal i myšlenku, že jen Ježíš je zdrojem spásy. Apoštolové sice stáli před nejvyššími židovskými představiteli, ale uvědomovali si, že jsou ve službě mnohem vyšší autority. Petr a Jan byli obyčejní, nestudovaní rybáři z Galileje, proto jejich překvapivá odvaha a výřečnost bila do očí. A přestože si to náboženští vůdcové neuvědomovali, apoštolové byli naplněni Duchem svatým – přesně jak to Ježíš předpověděl (Mt 10,16–20).

Jelikož i uzdravený muž byl přítomen při výslechu apoštolů, zázrak uzdravení nemohl nikdo zpochybnit. Představitelé velerady však apoštolům přikázali, aby o Ježíši přestali mluvit a učit. Poselství o Ježíši se totiž báli stejně jako rostoucí oblíbenosti nového hnutí. Neschopnost a nechota náležitě posoudit všechny důkazy a svědectví dovedla představitele velerady k tomu, že je při rozhodování ovládly předsudky a snaha o vlastní ochranu.

Petrova a Janova závěrečná slova patří mezi skutečné drahokamy knihy Skutky: „Ale Petr a Jan jim odpověděli: ‚Posuďte sami, zda je před Bohem správné, abychom poslouchali vás, a ne jeho. Neboť o tom, co jsme viděli a slyšeli, nemůžeme mlčet.‘“ (Sk 4,19.20)

Aplikace

Proč je touha po moci nebezpečná – ať už uvažujeme o jakékoliv úrovni nebo o jakémkoli kontextu? Proč se právě v duchovním životě otázka autority tak často zneužívá? Jak je možné zabránit, abychom podlehlí vábení moci?

Barnabáš versus Ananiáš a Safira

³⁴Nikdo mezi nimi netrpěl nouzi, neboť ti, kteří měli pole nebo domy, prodávali je a peníze, které utrhli, ³⁵skládali apoštolům k nohám. Z toho se rozdávalo každému, jak potřeboval. ³⁶Také Josef, kterého apoštolové nazvali Barnabáš – to znamená „Syn útěchy“ – levitá původem z Kypru, ³⁷měl pole, prodal je, peníze přinesl a položil před apoštolý. (Sk 4,34–37)

³Ale Petr mu řekl: „Ananiáši, proč satan ovládl tvé srdce, že jsi lhal Duchu svatému a dal stranou část peněz za to pole? ⁴Bylo tvé a mohl sis je přece ponechat; a když jsi je prodal, mohl jsi s penězi naložit podle svého. Jak ses mohl odhodlat k tomuto činu? Nelhal jsi lidem, ale Bohu!“ ⁵Když to Ananiáš uslyšel, skácel se a byl mrtev; a na všechny, kteří to slyšeli, padla velká bázeň. (Sk 5,3–5)

Osobní studium

Raná církev nebyla charakteristická jen misíí či nadpřirozenými projevy Ducha svatého. Jedním z výrazných znaků bylo vytváření jakýchsi společných fondů nebo zásob, z nichž měli pak užitek všichni členové církve. Nešlo o povinnost ani o formální podmínku členství. Přesto nacházíme několik příkladů velkorysé štědrosti, které inspirovaly celé společenství. Jedním z takových lidí byl i Barnabáš (Sk 4,36.37), kterému patří významné místo i v dalším formování církve a naplňování jejího poslání.

Písmo však přináší i negativní příklady, které ohrožovaly jednotu církve zevnitř – a to právě tehdy, když se objevily první útoky zevně.

Přečti si text Skutky 5,1–11. Proč bylo podle tebe jednání Ananiáše a Safiry nebezpečné? Považuješ trest, který je stihl, za přiměřený? Vysvětli svou odpověď.

Přestože Lukáš nepřináší všechny detaily, je zřejmé, že základní chybou Ananiáše a Safiry nebylo rozhodnutí nechat si část utržených peněz, které byly vlastně jejich. Hříchem byla snaha oklamat, podvést celé společenství. Z jejich strany nešlo o okamžitý nápad nebo spontánní čin. Jejich jednání bylo plánováno a šlo o jasnou snahu „pokoušet Ducha Páně“ (Sk 5,9). Nebylo jejich povinností prodat svůj majetek a všechny peníze předat apoštolům (církvi). Měli právo si z utržených peněz nechat jakoukoli částku. Kdyby se tak rozhodli, mohli si uschovat část peněz na jiné výdaje nebo prostě „na horší časy“. Je však pravděpodobné, že se svým jednáním snažili mezi ostatními věřícími získat vliv nebo obdiv za svou obdivuhodnou štědrost.

Právě tato poslední možnost (získat vliv a obdiv) nám může pomoci pochopit, proč je Bůh potrestal tak tvrdě. Společný život církve vycházel z přesvědčení, že se Ježíš brzy vrátí. Skutek, kterého se Ananiáš a Safira dopustili hned v počátcích církve, mohl znevážit důležitost věrnosti Bohu. Byl by to špatný příklad pro ostatní věřící. Snad jen pro stručnost příběhu se z Písma nedozvídáme o žádné příležitosti k pokání, jak to bylo například v případě Safiry (Sk 5,8).

Skutek Ananiáše a Safiry (i jeho příprava) byl hříchem. Hřích je v Božích očích velmi vážnou záležitostí (Ez 18,20; Ř 6,23) – i přesto, že ho Bůh netrestá vždy okamžitě. Bůh často trest odkládá, je trpělivý a shovívavý. To by mělo být pro nás neustálou připomínkou nesmírné Boží trpělivosti (2Pt 3,9).

Aplikace

Proč bychom měli být opatrní a nepokoušet Boží milost, jako tomu bylo v případě Ananiáše a Safiry?

Další zatčení

³⁴Tu vstal ve veleradě farizeus jménem Gamaliel, učitel zákona, kterého si vážil všechen lid; poručil, aby je na chvíli vyvedli ven, ³⁵a řekl: „Dobře si rozmyslete, Izraelci, co s těmi lidmi chcete udělat. ³⁶Před nedávnem povstal Theudas a tvrdil, že je Vyvolený; přidalo se k němu asi čtyři sta mužů. Když byl zabit, byli všichni jeho stoupenci rozprášeni a nakonec z toho nebylo nic. ³⁷Po něm povstal ve dnech soupisu Judas Galilejský a strhl za sebou lid; také on zahynul a jeho stoupenci byli rozehnáni. ³⁸Proto vám teď radím: Nechte tyto lidi a propusťte je. Pochází-li tento záměr a toto dílo z lidí, rozpadne se samo; ³⁹pochází-li z Boha, nebudete moci ty lidi vyhubit – nechcete přece bojovat proti Bohu.“ Dali mu za pravdu. (Sk 5,34–39)

Osobní studium

Tak jako se mohlo prostřednictvím apoštolů projevit Boží odsouzení hříchu – jako v případě Ananiáše a Safiry, mohla se skrze jejich činnost ukázat i Boží milost vůči hříšníkům. Jejich mocná služba uzdravování (Sk 5,12–16) byla přesvědčivým důkazem, že jejich prostřednictvím jedná Boží Duch. Pozoruhodná byla víra lidí v to, že k uzdravení stačí i dotyk Petrova stínu. Paralelu můžeme vidět v evangeliích u ženy, která uvěřila, že ji uzdraví dotyk lemu Ježíšových šatů (L 8,43.44). Lukáš ve Skutcích neříká, že by Petrův stín měl uzdravující moc, ale že tomu lidé věřili. A přestože šlo o pověru, Bůh i tak uděloval svou milost.

Čím více však byli apoštolové naplněni Duchem svatým a čím více zázraků a znamení se dělo, tím více byli náboženští vůdcové naplněni závisť. To je vedlo k dalšímu zatčení apoštolů (Sk 5,17.18). Když se jim však díky Božím andělu podařilo z vězení zázračně uniknout (Sk 5,19–24), Petr přednesl velmi mocnou obhajobu, v níž prohlásil: „Boha je třeba poslouchat, ne lidi.“ (Sk 5,29) Teprve tehdy začali někteří z vůdců národa připouštět možnost, že může jít o nadpřirozené působení.

Přečti si znovu úvodní verše. Jaké vlastnosti měl podle tebe Gamaliel? Proč byl jeho postoj důležitý?

Řekli jsme už, že ve veleradě měli většinu saduceové. Kromě nich zde měla svůj vliv i malá skupina farizeů. Gamaliel byl farizeus a učitel zákona. Židé si ho natolik vážili, že se stal známým jako „*Rabban*“ („naš učitel“), na rozdíl od jednoduchého „*Rabbi*“ („můj učitel“). Saul (později apoštol Pavel) byl jedním z jeho učedníků (Sk 22,3).

Gamaliel ve své řeči veleradě připomněl dva vzbouřence z nedávné historie, kteří také k sobě přitáhli mnoho lidí a způsobili nepokoje. Když však byli tito vůdci zabiti, jejich následovníci se rozprchli. Na základě těchto příkladů přišel s myšlenkou, že pokud má hnutí Kristových následovníků lidský původ, brzy se samo rozpadne. Pokud by však šlo o hnutí vedené Bohem – jak to tvrdili apoštolové – pak by nebylo moudré stavět se proti němu. Apoštoly proto dali zbičovat, zakázali jim mluvit o Ježíši a propustili je.

Aplikace

Co se můžeš na příkladu Gamalielova jednání naučit o důležitosti a potřebě dobré rady? Jak se můžeš naučit být otevřenější radám, i když v nich může zaznít i to, co zrovna nechceš slyšet?

Podněty k zamyšlení

„Jsme správci, kterým bylo svěřeno, aby se v Pánově nepřítomnosti starali o jeho lid, jemuž přišel sloužit na tento svět. Vrátil se do nebes a dal nám zodpovědnost. Očekává, že budeme bdít a čekat na jeho návrat. Věrně spravujeme to, co jsme dostali na starost, aby když náhle přijde, nenašel nás spící.“ (8T 37)

„Lidé by si měli uvědomit svatost slibů a závazků, které dávají Bohu. Tyto závazky nejsou obecně vnímány tak vážně jako například dlužní úpisy či povinnost splácet úvěr. Je však slib méně důležitý a závazný jen proto, že jsme ho dali Bohu? Jen proto, že v slibu chybí odborné termíny a není soudně vymahatelný, může snad křesťan ignorovat povinnosti, ke kterým se zavázal? Žádná směnka, žádná zákonná povinnost není závaznější než slib týkající se Božích věcí.“ (6BC 1056)

Otázky k rozhovoru

1. *Ježíš mimo jiné zanechal učedníkům dva důležité úkoly: očekávat jeho brzký příchod a misijně pracovat na celém světě. Jak by to mělo ovlivnit naše poslání kázat evangelium?*
2. *Kdosi řekl: „Měli bychom být připraveni, jako by se měl Ježíš vrátit dnes, ale měli bychom pokračovat v (misijní) práci, jako kdyby měl přijít za dalších sto let.“ Jaká moudrost se nachází v této myšlence? Jak ji můžeme aplikovat v našem životě a v našem povolání?*
3. *Proč musí být Ježíšův život, jeho smrt, vzkříšení a návrat hlavním poselstvím našeho zvěstování? Jaký smysl by mělo naše kázání, kdyby nemluvilo o zmíněných událostech. Vysvětlete své postoje.*
4. *Příběh o Ananiášovi a Safíře nás mimo jiné učí, že nejsme schopni vidět do srdce druhého člověka. Nevidíme nejen to špatné, ale často ani to dobré. Co se z toho můžeme naučit? Proč je toto poznání důležité?*
5. *Znáte ve svém okolí nějaké „Gamaliele“? Jste snad vy v pozici, kdy můžete sehrát podobnou roli? Mluvte spolu o tom, jak vám pomohlo přijetí dobré rady anebo jak někomu jinému pomohla vaše dobrá rada. Co se z toho můžeme naučit?*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:
